

Okulda Demokrasi ve Öğrenci Yönetimi

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Demokratik Davranışların Kazandırılmasında Öğrenci Yönetiminin Rolü

Öğrenci yönetimi, okulda demokratik davranışların kazandırılmasında en etkili bir yöntemdir. Bu yöntemle çocuk, seçme, seçilme, eleştirme, eleştirilme, denetleme ve denetlenme gibi «yurttaşlık eğitimi»nin gerektirdiği önemli davranışları kazanır. Bunlar, J. Piaget'nin yaptığı araştırmalarla ortaya konmuştur. Daha okul sıralarında iken bu bakımlardan değerli yaşantılar kazanan çocuk, ilerde toplum içine karıştığı zaman, ödev ve sorumluluklarının bilincine daha derinden varacaktır.

Bu sonucu bildikten sonra, bunların her birinin gereği gibi kullanılması için, daha okul sıralarından başlayarak önlemler almak gerekir.

Seçme ve seçilme : Sınıfın işlerini ele alacak kimselerin seçim yolu ile işbaşına geçmesi gerekir. Bunu okul için de düşünebiliriz. Bunun gerçekleşmesi de gizli oy, açık ayırım gibi demokratik kurallara bağlanmalıdır. Çocuğun, önceden belirlenen kurallara göre yapacağı seçme ve seçilme yaşantısı, ona, yaşamı boyunca unutamayacağı derin etkiler bırakacaktır. Okulda kurulacak seçim kurulu ve gözlemcilerin seçilmesi, günlük yaşamdaki durumu andırmalıdır.

Eleştirme ve eleştirilme : Seçim sonunda işbaşına gelenler, kendilerinin okulda artık her şeyi yapabilecekleri gibi yanlış bir düşünüşe saptanmalıdır. Öğrenci yönetimini yürütenler, kendilerinin her on denetim altında bulunduğunu, zaman zaman da genel kurul önünde eleştirileceklerini bilmelidirler. Bu eleştirmelerin demokratik ve naziklik kuralları içinde yapılması gerekir. Aksi takdirde, bu tür çalışmalar fazla bir **eğitsel** değer taşımaz. Başlangıçta yapılacak hatalar hoş görülebilir; fakat, bunun, sonuçları olmaması gerekir. Maksatlı yapılacak hareketler, öğrenci örgütlerinin felce uğramasını sonuçlandırabilir; fakat, bunun böyle olma olasılığı pek azdır. XX. yüzyılın ilk yarısı içinde yapılmış olan uygulamalar başarılı olmuş, öğrenci yönetimi, onları yalnız demokratik davranışlara hazırlamakla kalmamış, gene bununla ilgili olarak **ahlâk eğitimi, sorumluluk duygusu, yardımlaşma ruhu, kendine güven, adalet ruhu, zihinsel eğitim ve toplumsal eğitim** gibi değerlerin de onlarda gelişmesini sağlamıştır.

Ahlâk eğitiminin temeli olan «iyi» ve «kötü» kavramlarına ulaşmak, birtakım öğütlerle değil, yapılan «doğru» veya «yanlış» bir hareketin, doğal bir sonucu ile karşılaşmakla gerçekleşebilir. Bir kararın sonucu olumsuz olduğu zaman, onun «kötü bir davranış» olduğuna öğrenci, kendiliğinden yargılama yoluyla varmış olur. Doğaldır ki, bütün davranış şekillerini bu yöntemle öğrenmeye de olanak yoktur; fakat, zaman zaman, bazı şeylerin bu yolla öğrenilmesi, etkili ve sürekli bir öğrenmeye yol açabilir.

Öğrenci yönetimi, çocuğu, doğrudan doğruya işin içine attığı için, onda «sorumluluk duygusu» daha kolay gelişir. «Ömründe herhangi bir işin sorumluluğunu, üzerine hiç almamış bir kimsede, ilerlemiş yaşlarda bu duygu gelişemez veya çok zor gelişir. J. Piaget'nin K. Nami Duru tarafından çevrilen «Okulda Kendi Kendine Yöntem» adlı kitabında belirttiğine göre, böyle bir yönetim içinde yetişenlerin % 98'inde «sorumluluk duygusu ve bilinci» nin belirmiş olduğu saptanmıştır.

«Yardımlaşma ruhu» nun böyle bir yönetim içinde artacağına dair çok sebep vardır. Bu yönetimde, birbirlerinin görüşlerinden yararlanmaktan tutunuz da, kişiler ve kümeler arasındaki maddî yardımlaşmalara sık sık raslanır. Bu işin yapılması için bir, kimi hallerde birkaç kümeyi oluşturan üyelerin toplanıp karar vermesi, işbölümü yapması, bu yönetimin doğal bir sonucudur.

Kendine güven duygusu : Bu duygu, iş başaran insanlarda görülür. Bu bakımdan, öğrenci yönetimi, çeşitli çalışmalarıyla öğrencide kendine olan güveni artırır ve daha sonraki işler için kişiye veya kimseye güç kazandırır.

Arkadaşlık ruhu : Bu ruh, çocukta, yöneticilerin, arkadaşlarına aynı biçimde davranması ile görülmeye başlar. Bir kısım çalışma arkadaşlarını geri planda tutan yöneticilerin yönettiği bir ortamda, öğrencilerde de «adalet duygusu» gelişemez. Öğrenci yönetimi çalışmalarında böyle bir tutum gösteremez; gösterirse, arkadaşları tarafından eleştirilere uğrar ve yerinde tutunamaz. Bu nedenle, öğrenci yöneticileri, ister istemez kendilerini seçen topluluk üyeleri arasında ayırım yaratmayacak bir tutum geliştirmek zorundadır.

Zihinsel eğitim : Zihinsel eğitim, gerçeklere dayanarak ve mukayeseler yaparak akıl yürütme veyahut «Sorun çözme» yolunda becerili olmak demektir. Olaylarla karşılaşmayan kimselerde bu beceri gelişemez. Bu nedenle, gene, öğrenciyi demokratik bir öğrenci yönetimi, ister istemez, bu yola götürür. Bireyin zihin eğitimi de o konuda alıştırmalar yaparak kazanılır.

Toplumsal eğitim : Toplumsal eğitim, öğrenciyi, bir küme içinde eğitmek demektir. Başkaları ile birlikte düşünme ve yaşama alışkanlığı kazanan bir kimse, yurttaşlık eğitiminin önemli bir yanını gerçekleştirmiş demektir. Bu nedenle de, okulda öğrenci yönetimi, demokratik davranış için gerekli olan toplumsal eğitimin kazanılmasına yardım edecektir.

Burada şu noktayı yeniden belirtmek gerekir ki, **okulda öğrenci yönetimi, «eski eğitimin öğrencilere telkin ettiği zorla itaat yerine, okulda öğrencilerin egemenliğini sağlayan» ve «yönetimi de iş yapamaz duruma getiren bir anlayış» demek de değildir.** Bu, okul ve öğrencilerle ilişkili sorunları birlikte konuşmak, birlikte tartışmak suretiyle, öğrencilere, yavaş yavaş sorumluluklar vermek ve böylece, öğrencilerle yönetim arasındaki anlaşmazlıkları gidererek, yetişkinler ile gençler arasındaki zıtlıkları azaltmak olarak kabul edilebilir. Bu yöntemle çocuklar, eski kuşaklardan gelen toplumsal mirasa da müsbet bilimlere uygunluğu ölçüsünde yavaş yavaş sahip olurlar. Eğitimde istenen de herhalde böyle bir uygunluğun sağlanmasıdır.